İBN-İ NÜCEYD

Evliyânın büyüklerinden. Künyesi Ebû Amr olup, ismi, İsmail bin Nüceyd bin Ahmed bin Yûsuf bin Sâlim bin Hâlid'dir. Ebû Osman Hayrî'nin talebelerinden olup, onların önde gelenlerinden idi. Cüneyd-i Bağdadî ile görüşmüş, onun sohbetinde bulunmuştur. Vera', ma'rifet, riyâzet ve kerâmetleri çoktur. Nişâbûr'da yaşamıştır. 366 (m. 976) yılında vefât etti. Menkıbeleri ve birçok veciz sözleri vardır. Pekçok hadîs-i şerîf ezberlemiş ve rivâyet etmiştir.

Kendisi anlatır: "İlk defa Ebû Osman Hayrî'nin meclisinde tövbe ettim. Bir süre sonra tekrar günah işlemeye başlayınca, sohbetlerini terk ettim. Bu zâtı ne zaman görsem, beni görmesin diye utancımdan kaçardım. Fakat bir gün beni yolda görünce: "Yavrucuğum, günahsız ve temiz olduğun sürece düşmanlarınla oturma. Çünkü düşman sendeki kusuru görür ve bundan dolayı sevinir. Buna da sen üzülürsün. Günah işlemen gerekiyorsa, gene bizim yanımıza gel, biz sana katlanırız. Böylece düşmanın istediği bir duruma düşmüş ve onu sevindirmiş olmazsın" deyince, günah işlemekten vazgeçtim ve samimi bir şekilde tövbe ettim."

Birgün Ebû Osman, sınır boylarındaki müslümanların ihtiyâçlarını görmek için halktan yardım istedi. Kimse birşey veremedi. Bundan dolayı Ebû Osman çok üzüldü ve ağladı. Yatsı namazından sonra İbn-i Nüceyd, içinde ikibin dirhem olan bir kese getirip Ebû Osman'a verdi ve: “Bu paraları istediğiniz yere harcayınız” dedi. Ebû Osman buna çok sevindi ve hayır duâda bulundu. Sabahleyin sohbetindekilere “Dün gece İbn-i Nüceyd bizi çok sevindirdi. Sınır boyundaki müslümanların ihtiyâcı için ikibin dirhem getirdi” deyince, İbn-i Nüceyd ayağa kalkarak, “O dirhemler annemin idi. Onun rızâsını almadan onları size getirdim. Onları geri verin de, anneme iade edeyim” dedim. Ebû Osman dirhemleri geri verdi. Akşam olduğu zaman İbn-i Nüceyd dirhemleri tekrar geri getirerek Ebû Osmana: “Bu malı öyle bir şekilde sarf ediniz ki, bizden başka hiç kimse bilmesin” dedi.

İbn-i Nüceyd buyurdular ki: “Nefsine değer veren, dinine kıymet vermez.”

“Kula lâzım olan şey, sünnete uygun olarak kulluğa yapışmak ve bu yolda yürümektir.”

“Fâidesiz ilim, sahibine menfaatten çok zarar verir.”

“Fikri sıhhatli olanın sözü sâdık, ameli hâlis olur.”

“Tasavvuf, Allahü teâlânın emir ve yasaklarına uymakta sabır etmektir.”

“Bir kimsenin gözünde nefsinin değeri olursa, ona işlediği günahı basit gelir.”

“Allahü teâlâ bir kuluna hayır murâd ederse, ona sâlih ve ihtiyâr zâtlara hizmet etmeyi, onların istedikleri işleri yapmayı, hayır yollarına girmeyi ve bu hayırları görmeyi nasîb eder.”

“Düşüncesini doğrultan kimsenin konuşması doğru olur ve ameli de hâlis olur.”

“Tevekkül eden kimse, Allahü teâlânın hükümlerine râzı olan kimsedir.”

“Kim birşeyin ona faydalı veya zararlı olduğunu bilmezse, cehâletini ortaya koyar.”

“Halkın karşısındaki i'tibâr ve mevkiini bir tarafa atıverenin, dünyâdan ve dünyâ ehlinden yüz çevirmesi gayet kolay olur.”

“İnsanı terbiye etmek, ona ihsânda bulunmaktan daha hayırlıdır.”

“Emîrleri hafif tutmak, o emri veren âmiri az tanımaktan ileri gelir. Eğer kul, emir veren, âmir olan Allahü teâlâyı tam hakkı ile tanırsa, emirlerini hafif görmez.”

Abdülvâhid bana vasıyyet et, deyince şöyle buyurdu: “İlim ile meşgûl ol. Bütün müslümanlara hürmet et. Günlerini boş geçirme, insanların arasında garîb ol. İlim ve müslümanlara hürmet ile meşgûl olman, Allahü teâlânın emirlerinden sana bir hissedir.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-üs-sûfiyye sh. 454

2) Risâle-i Kuşeyrî sh. 171

3) Tabakât-ül-kübrâ cild-1, sh. 120

4) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-2, sh. 190, 261, 266

5) Şezerât-üz-zeheb cild-2, sh. 245

6) Hilyet-ül-evliyâ cild-10, sh. 379

7) Nefehât-ül-üns sh. 269

8) Tezkiret-ül-evliyâ cild-2, sh. 220